

Bài 48

ĐA DẠNG CỦA LỚP THÚ BỘ THÚ HUYỆT, BỘ THÚ TÚI

I – MỤC TIÊU

– Nêu được những đặc điểm cơ bản để phân biệt bộ Thú huyết, bộ Thú túi với các bộ Thú nhau (gồm các bộ thú còn lại).

– Nêu được đặc điểm cấu tạo ngoài, đời sống và tập tính của thú mỏ vịt và thú túi thích nghi với đời sống của chúng. Giải thích sự sinh sản của Thú túi là tiến bộ hơn của Thú huyết.

II – THÔNG TIN BỔ SUNG

– Thú mỏ vịt : Thú mỏ vịt ưa sống ở những con suối nước chảy xiết ở miền núi hoặc những con sông hay hồ nước lặng ở đồng bằng. Bộ lông mao rậm, mịn và ngắn. Mỏ thú mỏ vịt rộng và hẹp cũng có khía ngang hai bên bờ mỏ như mỏ vịt, nên thú mỏ vịt sục bùn tìm mồi dễ dàng. Chân có năm ngón, móng sắc và có màng bơi dính liền, khi đi trên cạn các móng sắc trên ngón chân quặp lại. Ở trên cạn, chúng có thể đứng bằng hai chân sau. Thú mỏ vịt đào hang để ở. Cửa hang thường nằm dưới mặt nước có đường dẫn lên ổ để ở trong hang nhưng nằm cao trên mức nước, nên khô ráo. Thú cái đẻ từ 2 – 3 trứng lớn bằng trứng chim sẻ được thú mẹ ấp khoảng một tuần thì nở thành thú mỏ vịt non trần trụi mà đã có răng sữa, răng sữa sẽ mất đi khi thú đã lớn. Thú mỏ vịt có những đặc điểm của vịt như chân có màng bơi, mỏ vịt, đẻ trứng. Song những đặc điểm như

có tuyến sữa, bộ lông mao, con sơ sinh có răng sữa mọc trên hàm là những đặc điểm cơ bản của thú, nên thú mỏ vịt được xếp vào lớp Thú thuộc bộ Thú huyệt (hoặc bộ Thú đẻ trứng).

– Kanguru : kanguru nặng tới 80kg sống thành từng đàn từ vài chục đến vài trăm con trên những cánh đồng cỏ của châu Đại Dương bao la. Kanguru non sống trong túi da ở bụng thú mẹ. Miệng chúng bám chặt lấy những núm vú bên trong túi da như quả nho dính chặt vào cuống. Chúng không biết bú, sữa mẹ tự động chảy vào miệng, kanguru sơ sinh phát triển rất nhanh. Chân sau nhanh dài hơn chân trước. Chỉ trong vài tuần chúng đã mở mắt, nhả vú mẹ, và thò đầu ra khỏi miệng túi. Phải sau một năm chúng mới thôi bú, ăn được cỏ và nhảy được ra khỏi túi. Khi gặp nguy hiểm, chúng lại chui vào túi ở bụng thú mẹ.

III – PHƯƠNG TIỆN THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

Tranh : Tranh các hình trong bài hoặc có liên quan.

Mô hình : Mô hình thú mỏ vịt và thú có túi.

Các phương tiện khác : Bảng hình vẽ tập tính của thú mỏ vịt và thú túi (nếu có).

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

1. Gợi ý lời giới thiệu

Có những loài thú (động vật có vú) có ở châu Úc rất kì lạ. Đó là thú mỏ vịt, thú có mỏ giống mỏ vịt, có tuyến sữa, song lại đẻ ra trứng như trứng chim, thú có túi như kanguru cao tới 2m song con sơ sinh chỉ bé bằng hạt đậu và được nuôi trong túi da ở bụng mẹ. Khác hẳn với đa số thú đẻ con, con sơ sinh chưa phát triển đầy đủ và được nuôi bên ngoài cơ thể mẹ.

Bài học ngày hôm nay sẽ giúp các em tìm hiểu về thú mỏ vịt, thú có túi (kanguru) so sánh với những loài thú khác tiến bộ hơn.

2. Các hoạt động

– *Hoạt động 1*: **Nêu được những đặc điểm cơ bản để phân biệt bộ Thú huyệt, bộ Thú túi với các bộ Thú nhau.**

Cách thực hiện :

Mỗi HS tự đọc phân thông báo ở phần mở đầu bài 48, phân tích kĩ sơ đồ giới thiệu một số bộ thú quan trọng để có thể rút ra những đặc điểm cơ bản phân biệt các bộ thú với nhau.

Căn cứ vào sơ đồ giới thiệu một số bộ thú quan trọng phát hiện được những điểm cơ bản để phân biệt các bộ thú :

Câu 1 : Phân biệt bộ Thú đẻ trứng với nhóm thú đẻ con (bằng đặc điểm đẻ trứng và đẻ con).

Câu 2 : Từ nhóm các bộ Thú đẻ con, dựa vào đặc điểm của con sơ sinh có thể phân làm bộ thú túi và các bộ thú nhau.

– Hoạt động 2 : Nêu được đặc điểm cấu tạo ngoài, đời sống và tập tính của thú mỏ vịt và kanguru thích nghi với đời sống của chúng. Giải thích đặc điểm sinh sản của kanguru là tiến bộ hơn thú mỏ vịt.

Cách thực hiện :

HS tự đọc phần thông báo ở mục I (Thú huyết) và II (Thú túi) kết hợp với hình 48.1 và 48.2 SGK, đọc kĩ chú thích để điền bảng, giải thích được sự sinh sản của kanguru (Thú túi) là tiến bộ hơn thú mỏ vịt (Thú huyết). Thảo luận ở nhóm, lớp.

Đáp án bảng SGK. So sánh đặc điểm đời sống và tập tính của thú mỏ vịt và kanguru

Loài	Nơi sống	Cấu tạo chi	Sự di chuyển	Sinh sản	Con sơ sinh	Bộ phận tiết sữa	Cách cho con bú
Thú mỏ vịt	Nước ngọt	Chi có màng bơi	Đi trên cạn, bơi trong nước	Đẻ trứng	Bình thường	Chưa có vú, chỉ có tuyến sữa	Liếm sữa bám trên lông mẹ hoặc uống sữa hoà tan trong nước
Kanguru	Đồng cỏ	Chi sau lớn, khoẻ	Nhảy	Đẻ con	Rất nhỏ	Có vú	Ngoạm chặt lấy vú, bú thụ động

V – KẾT LUẬN

GV hướng dẫn cả lớp thảo luận tham gia tóm tắt bài bằng những câu hỏi sau : Nêu tên các bộ thú và những đặc điểm về con sơ sinh và tập tính hấp thụ sữa mẹ của chúng.

VI – ĐÁP ÁN CÂU HỎI CUỐI BÀI

Câu 1 : Có thể tham khảo sơ đồ giới thiệu một số bộ thú quan trọng ở phần mở đầu và phân ghi nhớ của bài.

Câu 2 : Có thể tham khảo đáp án câu hỏi thảo luận với bảng đã điền câu trả lời ở mục II SGK.

VII – TÀI LIỆU THAM KHẢO

Các tài liệu số : 4, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 21 phần 2 SGK.